

Nr 7.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överenskommelse om leverans av mul- och klövsjukevaccin från Danmark till Sverige.

I en till riksdagen den 5 februari 1954 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 72, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att det å riksstaten under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Förekommade och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Övriga utgifter må disponeras för inköp enligt vad i statsrådsprotokollet anförts av mul- och klövsjukevaccin från Danmark.

Den 18 mars 1943 träffades mellan Sverige och Danmark överenskommelse om leverans av mul- och klövsjukevaccin från Danmark till Sverige. Överenskommelsen skulle gälla i två år från och med den 1 juli 1943 och erhålla fortsatt giltighet i perioder om två år därest uppsägning ej skedde.

Sedermera uppsades överenskommelsen från dansk sida att upphöra från och med den 1 juli 1953. I samband med uppsägningen uttalades önskemål om att mellan parterna måtte träffas en ny överenskommelse, utformad med ledning av de erfarenheter, som numera vunnits på hithörande område. Med anledning av vad sålunda förekommit uppdrog Kungl. Maj:t den 6 februari 1953 åt numera statssekreteraren A. O. R. Hegrelius, veterinärrådet K. A. Alegren och byråchefen C. S. Lindström att förhandla med Danmark om en ny överenskommelse.

I skrivelse den 13 maj 1953 från det danska lantbruksministeriet meddelades, att till delegater för Danmark utsetts departementschefen J. C. Mogenssen, veterinärdirektören F. Wøldike Nielsen och föreståndaren för statens veterinära institut för virusforskning E. Fogedby.

Förhandlingar mellan de delegerade har därefter ägt rum dels i Köpenhamn den 29 maj 1953, dels i Stockholm den 9 juni samma år. Efter viss skriftväxling har mellan de delegerade träffats en preliminär överenskommelse om fortsatt leverans av mul- och klövsjukevaccin från Danmark till Sverige. Den nya överenskommelsen, som för att bli gällande skall godkännas från svensk sida av Kungl. Maj:t och riksdagen samt från dansk sida av den danska regeringen, har upprättats i två exemplar på svenska språket och två exemplar på danska språket, vilka båda texter skall äga lika vitsord.

Med skrivelse den 12 januari 1954 har *de svenska delegerade* överlämnat nämnda förslag till ny överenskommelse, vilket (i svensk text) torde få

såsom *bilaga* fogas vid detta utlåtande. I skrivelsen anföres i huvudsak följande.

I likhet med den hittillsvarande överenskommelsen har den nya överenskommelsen till syfte att dels genom en obligatorisk årlig leverans av en mindre kvantitet vaccin bereda Sverige tillgång till ett visst beredskapslager därav, dels ock att vid hotande mul- och klövsjukeepizooti tillförsäkra vårt land en betydligt större vaccinnämgd. Medan den årliga leveransen hittills varit bestämd till 12 000 doser, har den i den nya överenskommelsen höjts till 25 000 doser. I den mån så påfordras från svensk sida, är Danmark skyldigt att öka leveransen intill 50 000 doser, varvid dock äldre vaccin må komma i fråga beträffande den kvantitet, som överstiger 25 000 doser.

I fråga om leveransskyldigheten vid hotande epizooti gällde tidigare som huvudregel, att Danmark ägde att för eget bruk tillgodogöra sig hela den mängd vaccin, som framställdes under de tre första veckorna efter produktionens igångsättande. Av den därefter framställda vaccinen var Danmark pliktigt leverera $\frac{1}{5}$ av veckoproduktionen av bivalent och $\frac{2}{5}$ av veckoproduktionen av monovalent vaccin, tills 200 000 doser levererats. Vilka virustyper som skulle ingå i vaccinen, bestämdes av den svensk-danska kommissionen.

Enligt den nu föreslagna överenskommelsen åtager sig Danmark att, därest Sverige hotas av mul- och klövsjukeepizooti, efter rekvisition leverera intill 500 liter (d. v. s. omkring 100 000 doser av monovalent eller cirka 16 000 doser av bivalent vaccin) av den vaccin, som kan finnas i lager, dock högst 10 procent av den tillgängliga kvantiteten. Därest Danmark kan avstå större mängd, har Sverige förtur i fråga om denna. Finns ifrågavarande slags vaccin icke i lager eller är lagret otillräckligt, är Danmark skyldigt att snarast möjligt sätta i gång produktion därav. Vissa inskränkningar gäller emellertid härvid. Eftersom av praktiska skäl för närvarande endast en typ vaccin kan produceras åt gången, har Danmark förbehållit sig, att om vid tiden för beställningen produktion av annan vaccintyp pågår för Danmarks egen räkning, leveransskyldigheten — utöver vad som kan finnas i lager — skall avse endast den typ, som produceras. Detsamma gäller, om Danmark innan leveransen helt avslutats övergår till produktion för egen räkning av vaccin utav annan typ än den begärda. Vidare har Danmark begränsat sin leveransskyldighet såvitt avser vaccin, som icke finnes i lager, till att gälla högst 10 procent av produktionskapaciteten för vecka räknat. Vid tillämpning av denna begränsning kan Sverige vid nuvarande kapacitet, som är omkring dubbelt så stor som år 1943, påräkna en leverans av minst 70 000 doser i veckan.

Vad nu sagts gäller det fall, då endast Sverige hotas av epizooti. Därest hot föreligger även för Danmarks del, skall Danmark för eget bruk få behålla hela den mängd vaccin, som framställes av de första 21 dagarnas virusproduktion, räknat från dagen för den svenska beställningen, respektive från omläggningen av produktionen till en ny virustyp. Enligt den äldre överenskommelsen gällde motsvarande förbehåll hela den mängd vaccin, som framställdes under de tre första veckorna efter igångsättandet av produktionen i enlighet med Sveriges beställning. Förbehållet innebär, att det kan dröja sex till åtta veckor från beställningen, innan leveransen till Sverige kan påbörjas. Detta kan medföra någon förlängning av den nuvarande väntetiden.

En nyhet är vidare, att Danmark i händelse av brist på kreatur, som erfordras för vaccinproduktionen, kan göra leveransen beroende av att det för den beställda kvantiteten nödvändiga antalet kreatur ställes till förfogande av Sverige.

I de delegerades skrivelse framhålles, att de nu angivna ändringarna i förhållande till det äldre avtalet alla påyrkats från dansk sida. Ökningen av den obligatoriska årliga leveransen har motiverats med att det är oekonomiskt att sätta i gång en produktion för att framställa en så ringa kvantitet som 12 000 doser. Vidare har Danmarks beredskap på området uppgivits vara numera så hög och draga så stora kostnader, att en dylik ökning ansetts i hög grad skäligen. I övrigt har som anledning till ändringarna anförts, att det hittills gällande avtalet ansetts i alltför hög grad äventyra Danmarks egen försörjning av vaccin. Enligt uppgift har grava anmärkningar framställts från de danska lantbrukarnas sida med anledning av att under pågående epizooti vaccin i avsevärda mängder levererats till Sverige, oaktat tillgången på vaccin varit otillräcklig i Danmark.

Den nya överenskommelsen har föreslagits skola träda i kraft den 1 april 1954. Intill denna tidpunkt har det tidigare avtalets giltighet förlängts. Rörande den tid, inom vilken beställning av vaccin skall äga rum för år 1954, torde särskild överenskommelse böra träffas av veterinärstyrelsen. Bland annat med hänsyn till veterinärstyrelsens nu föreliggande utredning rörande förutsättningarna för vaccintillverkning inom Sverige har överenskommelsen föreslagits skola slutas tills vidare med ett års uppsägningstid.

Liksom för närvarande bör enligt de delegerade medel för inköp av vaccin disponeras ur det å nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Övriga utgifter.

Över de delegerades framställning har, efter remiss, yttranden avgivits av veterinärstyrelsen och statskontoret.

Veterinärstyrelsen framhåller i sitt yttrande, att det föreliggande förslaget till överenskommelse i vissa delar innebär en förbättring för Sveriges vidkommande men i andra delar en avgjord försämring. Styrelsen hemställer emellertid, att förslaget skall godkännas av statsmakterna. I anslutning härtill anför styrelsen, att erfarenheten visar, att den kvantitet om 12 000 doser, som Sverige jämlikt 1943 års avtal var skyldigt mottaga, får anses vara helt otillräcklig för att sådan ringvaccinering och annan profylaktisk vaccinering, som numera sker även vid inträffade sporadiska fall av mul- och klövsjuka, skall kunna genomföras. Styrelsen understryker vidare, att den enda utvägen att skapa en bestående trygghet i fråga om beredskapen mot mul- och klövsjuka synes vara inhemsk produktion av vaccin.

Statskontoret anför, att ifrågavarande förslag är ur vissa synpunkter för Sverige mindre förmånligt än det tidigare avtalet. Enligt vad de förhandlingsdelegerade uppgivit har emellertid ändringarna påyrkats från dansk sida och torde därför vara en förutsättning för att överenskommelse skall komma till stånd. Med hänsyn härtill och då det enligt ämbetsverkets åsikt måste anses förmånligt för Sverige att få till stånd ett nytt avtal om leverans av mul- och klövsjukevaccin även under de nu föreslagna villkoren, vill ämbetsverket icke göra någon erinran mot att överenskommelsen godkännes av statsmakterna.

Departementschefen har anfört följande.

»Såsom framgår av vad i det föregående anförts hade 1943 års svensk-danska överenskommelse till syfte dels att genom årlig leverans av en mindre kvantitet mul- och klövsjukevaccin bereda Sverige tillgång till ett visst beredskapslager av vaccin, dels att vid hotande mul- och klövsjukeepizooti tillförsäkra vårt land en betydligt större vaccinnängd. Under de år överenskommelsen varit gällande, har Sverige emellertid ofta behövt avsevärt mycket större mängder vaccin än som kunnat påfordras enligt överenskommelsen, och behovet har i stor utsträckning blivit tillgodosett. Sedan erfarenhet numera vunnits på området, har man från dansk sida ansett nödvändigt att påkalla en revision av överenskommelsen.

Den preliminära överenskommelse, som nu föreligger, har samma syfte som den tidigare. Vissa, icke oväsentliga skiljaktigheter finnes dock. Sålunda innebär den nya överenskommelsen, att den årliga leveransen, som hittills varit bestämd till 12 000 doser, skall höjas till 25 000 doser. Vidare skall det åligga Danmark att efter anfordran öka denna kvantitet till högst 50 000 doser, varvid äldre och något billigare vaccin må komma i fråga beträffande den mängd, som överstiger 25 000 doser. Beställning av vaccin skall ske årligen före den 1 februari.

Såsom veterinärstyrelsen framhållit är den hittillsvarande kvantiteten av 12 000 doser helt otillräcklig för att medge sådan profylaktisk vaccinering, som numera äger rum även vid sporadiska fall av mul- och klövsjuka. Ur beredskapssynpunkt utgör därför den från dansk sida påfordrade höjningen en betydlig förbättring. Däremot innebär föreskriften att beställning av vaccin skall göras före den 1 februari varje år en viss olägenhet. En så tidig beställning synes emellertid vara ofrånkomlig, om vaccinframställningen skall kunna planläggas på lämpligt sätt. Med hänsyn till de tider på året då ströfall av mul- och klövsjuka erfarenhetsmässigt brukar inträffa, torde vidare olägenheten icke bli av större betydelse.

I fråga om leveransskyldigheten vid hotande epizooti är den preliminära överenskommelsen mindre gynnsam för vårt land på grund av vissa kvantitativa begränsningar liksom även den omständigheten, att det i huvudsak skall ankomma på Danmark att bestämma vilket slags vaccin som skall tillverkas. För den händelse båda länderna hotas av sjukdomen, kan vidare överenskommelsen komma att innebära någon förlängning av den nu gällande väntetiden för leverans.

De nu åsyftade bestämmelserna synes emellertid icke böra inge alltför stora betänkligheter. De kvantitativa begränsningarna torde sålunda i viss mån uppvägas av den numera starkt ökade produktionskapaciteten, vilken enligt uppgift kan ytterligare ökas i händelse av behov. I likhet med de svenska delegerade anser jag vidare, att den förbättring av beredskapen, som den höjda årliga leveransen medför, kommer att minska olägenheten av en förlängning av väntetiden. Eftersom smittämnet så gott som alltid torde överföras från Danmark till Sverige, kan man räkna med att de båda länderna i regel har behov av samma vaccintyp, varför betydelsen av den dan-

ska bestämmanderätten i fråga om tillverkningens inriktning icke bör överdrivas.

Åtagandet att i händelse av behov leverera för vaccinframställningen nödiga kreatur torde icke föranleda någon erinran. Vissa praktiska svårigheter kan dock möjligen uppkomma för sådan leverans.

Höjningen av den årliga leveransen från 12 000 till 25 000 doser beräknas vid nuvarande prisläge medföra en från cirka 115 000 kronor till omkring 240 000 kronor ökad kostnad för år. Med hänsyn till att den årliga kvantiteten hittills ofta väsentligt överskridits, torde dock den verkliga ökningen på längre sikt bli av ringa omfattning.

Den nu föreliggande preliminära överenskommelsen — vilken föreslagits skola gälla tills vidare från och med den 1 april 1954 med ett års uppsägning — synes utgöra en efter omständigheterna godtagbar lösning och bör därför enligt min mening godkännas av statsmakterna. Till den 1 april 1954 har giltigheten av 1943 års avtal förlängts. Det av veterinärstyrelsen berörda spörsmålet om vaccintillverkning i Sverige torde jag få upptaga till behandling i annat sammanhang.

Liksom för närvarande bör medel för betalning av vaccin, som enligt överenskommelsen kommer att inköpas från Danmark, få tagas i anspråk av det under riksstatens nionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Övriga utgifter.

Frågan om den föreslagna överenskommelsens slutliga godkännande torde böra upptagas först sedan riksdagen fattat beslut om att statsmedel i erforderlig utsträckning får utgå för ändamålet.»

Utskottet. Sedan den år 1943 träffade svensk-danska överenskommelsen om leverans av mul- och klövsjukevaccin uppsagts från dansk sida, har Kungl. Maj:t i föreliggande proposition framlagt förslag till ny överenskommelse i ämnet. Av förslaget framgår, att den nya överenskommelsen i flera hänseenden icke oväsentligt skiljer sig från den förutvarande. Även om skiljaktigheterna i några fall innebär en försämring för Sveriges vidkommande, anser utskottet förslaget vara en efter omständigheterna tillfredsställande lösning av frågan om vår försörjning med vaccin. Utskottet förordar sålunda, att överenskommelsen skall godkännas. Utgifterna för inköp av vaccin från Danmark bör liksom hittills bestridas från det under riksstatens nionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Övriga utgifter. I anslutning till vad som anföres av veterinärstyrelsen vill utskottet dock understrika önskvärdheten av att Kungl. Maj:t överväger möjligheterna att i en framtid kunna framställa mul- och klövsjukevaccin inom landet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 16 mars 1954.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Lage Svedberg, Näslund, Jon Jonsson, Bertil Andersson*, Sundberg, Eskilsson, Nord*, Bror Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Anthy och Pettersson i Dahl, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Ahlsten*, Agerberg, Utbult och fru Lewén-Eliasson.

* Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga.

Överenskommelse mellan Sverige och Danmark om leverans av mul- och klövsjukevaccin från Danmark till Sverige.

1 §.

Denna överenskommelse avser mul- och klövsjukevaccin — i det följande benämnd vaccin — som genom danska statens försorg tillverkas i Danmark och levereras till Sverige.

2 §.

1. Danmark skall årligen leverera och Sverige årligen mottaga den mängd vaccin, som med i Danmark brukade doser är tillräcklig för att vaccinera 25 000 nötkreatur över två års ålder.

2. Danmark är skyldigt att, om framställning därom göres av den svenska veterinärstyrelsen, utöver den i punkt 1 nämnda mängden vaccin årligen till Sverige leverera vaccin intill den mängd, som är tillräcklig för vaccination av 25 000 nötkreatur över två års ålder.

3. Vaccinen skall vara av den typ och den styrka, som den svenska veterinärstyrelsen önskar, förutsatt att Danmark har sådan vaccin i lager. Vaccin, som avses i punkt 1, skall levereras av den senast producerade delen av lagret. Vaccin, som avses i punkt 2, må icke vara framställd (försvagningen av virus avslutad) tidigare än tolv månader före leveransen. Under alla omständigheter skall vaccin, som framställts tidigare än sex månader före leveransen, omedelbart innan den levereras ha omprövats och befunnits tillfredsställande efter de regler, vilka användas vid avprovning av vaccin, som skall brukas i Danmark.

4. Beställning av vaccin enligt punkterna 1 och 2 skall göras före den 1 februari varje år med angivande av leveranstid(er) och må avse antingen leverans av hela kvantiteten på en gång eller delleveranser, allt inom tolv månader från dagen för beställningen. Sker ej beställning i rätt tid, äger Danmark bestämma tidpunkten för leveransen.

3 §.

1. När mul- och klövsjuka enligt svensk uppfattning hotar Sverige, skall Danmark på de villkor, som angivas i det följande, och med nedan anmärkta förbehåll snarast möjligt till Sverige leverera den mängd vaccin, som den svenska veterinärstyrelsen beställer.

2. Därest Danmark har ett lager av den typ av vaccin, som beställningen avser, är Sverige berättigat att därav få levererat intill 500 liter, dock högst tio procent av lagret vid tiden för beställningen. Om Danmark kan avstå större mängd vaccin, äger Sverige i första hand förvärva denna.

Har Danmark icke vaccin i lager eller är lagret icke tillräckligt för att tillgodose Sveriges beställning med nyssnämnda begränsning, skall Danmark snarast möjligt framställa och till Sverige leverera vaccin i enlighet med de bestämmelser, som nedan angivas i punkterna 3—7.

3. Såframt Danmark vid tiden för beställningen har påbörjat framställ-

ning av vaccin för eget bruk, är Danmark endast skyldigt att — utöver vad i punkt 2 överenskommit rörande leverans av vaccin i lager — till Sverige leverera vaccin av det slag, som då framställles. Detsamma gäller, därest Danmark — innan leveransen är helt fullgjord — övergår till framställning för eget bruk av vaccin utav annat slag än den, som dittills framställts.

4. När mul- och klövsjuka enligt dansk uppfattning även hotar Danmark, förbehåller Danmark sig för inhemskt bruk hela den mängd vaccin, som framställles av virusproduktionen under de närmaste 21 dagarna efter beställningen, respektive efter omläggningen av produktionen till en annan virustyp än den dittills framställda.

5. Leverans av vaccin kan begäras genomförd högst med den mängd per vecka, som svarar mot tio procent av Danmarks produktionskapacitet (beräknad till 3 500 liter i veckan, jämför dock punkten 7), d. v. s. en mängd, som med dos av fem cm³ per nötkreatur över två års ålder är tillräcklig för att vaccinera 70 000 djur i veckan.

6. Därest brist föreligger på kreatur till vaccinproduktion, må Danmark göra leverans av vaccin till Sverige beroende av att Sverige till Danmark levererar det för framställningen av vaccinen nödvändiga antalet kreatur. Meddelande härom skall givas den svenska veterinärstyrelsen snarast möjligt efter beställningen; närmare överenskommelse om de erforderliga leveranserna av kreatur skall därefter träffas av den svenska veterinärstyrelsen och det danska veterinärdirektoratet.

7. I fråga om leverans av vaccin gör Danmark i övrigt förbehåll för uppkommande hinder eller svårigheter vid framställningen därav.

4 §.

1. Vaccin, som levereras i enlighet med denna överenskommelse, skall vara godkänd och godkänd med hänsyn till ofarlighet och effektivitet efter i Danmark gällande regler.

2. Danmark är icke ersättningsskyldigt för olägenhet, skada eller bristande effektivitet, som kan visa sig vid begagnande av vaccinen i svenska nötkreatursbesättningar.

3. Den svenska veterinärstyrelsen är rätt mottagare av vaccinen. Leverans sker, efter det eventuellt erforderligt utförseltillstånd meddelats, för svensk räkning och på svensk risk till den plats i Sverige, som anvisas av den svenska veterinärstyrelsen.

5 §.

1. Priset för vaccin, som levereras enligt denna överenskommelse, är det av den danska staten bestämda, vid leveranstiden i Danmark gällande produktionspriset med tillägg av 25 procent. Tillägget skall dock nedsättas till tio procent, för den händelse vaccinen är producerad tidigare än sex månader före leveransen.

2. Betalning för vaccinen erlägges i danska kronor i enlighet med vid varje tillfälle gällande betalningsöverenskommelse mellan Sverige och Danmark.

3. Därest Sverige önskar omprövning av levererad vaccin, skall sådan utföras för svensk räkning.

6 §.

Till Sverige levererad vaccin får icke av Sverige överlåtas till annat land, med mindre Danmark erbjudits återköpa vaccinen till det erlagda priset.

7 §.

Danmark skall hålla Sverige underrättat om iakttagelser beträffande vaccinens hållbarhetstid och om övrig erfarenhet av betydelse i fråga om vaccinen.

8 §.

Denna överenskommelse träder i kraft den 1 april 1954 och gäller tills vidare. Uppsägning kan ske av såväl Sverige som Danmark med ett års varsel. Det gällande avtalet förlänges att gälla intill dess denna överenskommelse träder i kraft.

Denna överenskommelse skall för att vara gällande godkännas från svensk sida av Kungl. Maj:t och riksdagen samt från dansk sida av den danska regeringen.